

GUIA DESCRIPTIVA DEL SENDER DE LES GOLES (SLV-26)

Es tracta d'un sender circular, d'eixida i tornada al mateix punt, que ofereix diverses opcions. Si optem pel recorregut llarg (2.300 m), arribarem a la Gola Sud, on desemboca pròpiament el Millars i on es pot observar major diversitat d'aus. Si preferim una ruta més curta, podem optar per la que ens porta a la Gola Fonda (1.100 m).

L'itinerari està senyalitzat amb marques blanques i verdes (les pròpies dels senders locals) i equipat amb senyals verticals i pals de seguiment que ens indiquen les diferents opcions.

Hi ha dos tipus de marques pintades:

- Les dos línies paral·leles indiquen que seguim la direcció correcta.
- Les dos línies en creu indiquen una direcció que no s'ha de seguir.

Entorn natural: les Goles del Millars

El riu Millars és el curs fluvial més important de la província de Castelló; naix a la província de Terol i desemboca a la mar Mediterrània, entre els termes municipals d'Almassora i Borriana, formant un xicotet delta. El llit del riu s'eixampla i es divideix en tres braços (goles) que estan separats per dos alters (illots formats per l'acumulació de sediments al llarg del temps). Aquest delta és conegut popularment com les Goles.

Els valors naturals del delta justifiquen que l'espai natural estiga reconegut internacionalment, inclòs a la xarxa europea Natura 2000, protegit com a ZEPA (Zona d'Especial Protecció d'Aus) i LIC (Lloc d'Interés Comunitari). A nivell autonòmic, la desembocadura també està protegida com a Zona Humida, Refugi de Caça i Paisatge Protegit.

Punt de partida: la Gola Nord

L'itinerari comença a l'extrem sud de la platja d'Almassora, al cantó de l'avinguda de la Mediterrània amb el passeig Vora Riu. En aquest punt hi ha un panell informatiu que conté un plànol del sender i indicacions sobre els valors naturals de les Goles.

i

En aquest punt és interessant observar la **Gola Nord**.

En l'actualitat, està quasi coberta per la vegetació (canyar, boga, senill, mansega, etc.); només queda una xicoteta llacuna en la zona baixa. Fa anys, era habitual que la gent del poble acudira a banyar-se en les aigües transparents de la gola.

i

Si guaitem cap a la platja, trobarem un paisatge peculiar: **la barra litoral**.

Es tracta d'un cordó de graves, arenes i pedres arrodonides, que tanca la desembocadura del riu i impedeix que l'aigua del Millars aboque lliurement a la mar. Aquesta barrera és la que provoca que a cada gola es formen tolls d'aigua permanent.

Així, la barra de graves i les goles són el resultat de la dinàmica de dos forces naturals al llarg del temps. D'una banda, la força del riu, que ha anat dipositant els materials i sediments que portava en suspensió, i d'una altra, la força de la mar, que ha acumulat les graves i ha modelat la barra litoral, impedit l'eixida natural del riu a la mar.

Recorregut llarg

Tornant al sender, l'itinerari comença pel passeig, en direcció oest, vorejant la gola a l'ombra de la tira de xops i del canyar.

A 300 metres del punt de partida, el sender gira 90 graus a l'esquerra (abandona el passeig asfaltat) i continua per un caminet de terra (compte amb no passar-nos el desviament). És un pas obert entre el canyar, com un túnel d'ombra, que creua la Gola Nord. Quan es fa ample i queda descobert, trobem enfront un senyal de direcció: per la dreta seguirem el recorregut llarg fins a la Gola Sud; per l'esquerra tenim l'itinerari curt fins a la Gola Fonda.

Continuem per la dreta: seguim un caminet que voreja l'alter per fora. El primer tram és molt ombrívol; trobarem un desviament cap a la dreta, però seguim recte entre els xops grans de la gola i les tanques de xiprers de l'alter; arribarem a un camí que creua perpendicular, però seguirem recte. A partir d'ací, el paisatge és més obert i el camí

pega la volta a l'alter per la part oest; aquest segon tram ens du a la Gola Fonda en la seua part interior.

i

Les tres goles del delta estan separades per dos alters. **Els Alters** són uns terrenys que s'han format al llarg del temps per l'acumulació dels sediments del riu. Aquests terrenys, originàriament naturals, s'han anat ocupant mitjançant aterraments que han elevat la cota natural del llit del riu i han format parcel·les de cultiu. El resultat ha estat la modificació del paisatge original del delta i la transformació en el paisatge agrícola actual, molt antropitzat.

Un element interessant d'aquest paisatge agrari són les tanques de xiprers, plantats per a separar les parcel·les i per a protegir els cultius del vent de gregal que bufa fort en les zones pròximes a la mar.

Ja en direcció cap a la mar, girem a mà dreta per un camí ample (hi ha un pal de seguiment) que travessa la gola i dóna accés al segon alter. En pujar a l'alter, trobem un senyal de direcció que ens informa de dos variants possibles:

Variant 1: travessar l'alter

Per l'esquerra (en direcció est, cap a la platja), l'itinerari segueix pel camí al costat de la gola; aquesta zona interior de la gola està en sec i coberta per vegetació arbustiva i xicotets nuclis de xops que han patit els efectes de repetits incendis en pocs anys. En passar els xops, el camí es desvia cap a dreta i s'endinsa en l'alter, passant entre

canyars, alqueries i parcel·les de cultiu. Cal anar pendent de les marques pintades i els pals de seguiment que ens indiquen el camí correcte. Després de 3 corbes pronunciades del camí (a dreta, esquerra i dreta), trobarem un altre senyal vertical de direcció:

a) Direcció esquerra: en 100 metres, fem cap a **la platja**.

Des d'ací, si seguim la línia de costa 200 metres cap a la dreta (direcció sud), apleguem al final de la ruta, **la Gola Sud**.

* Distància recorreguda: 2.300 m.

i

La Gola Sud. A causa de la canalització artificial del riu, el Millars desemboca al mar per aquesta gola. Ací trobem la llacuna amb la làmina d'aigua més gran i també la que acull més biodiversitat. En un dia clar, fins i tot es pot veure el pic de Penyagolosa riu amunt.

El cordó de grava que separa la mar de la gola està sotmès a les forces naturals, de manera que varia la forma, alçada o amplària en funció dels temporals de mar o les avingudes del riu. Normalment aquesta barra litoral està tancada (i es pot creuar al marge dret, al terme de Borriana), però també podem trobar-la oberta.

b) Direcció dreta: en 150 metres, el camí de terra ens porta al **mirador de fusta**.

El punt ofereix una bonica panoràmica de la gola amb la mar al fons. Aquest mirador també és el punt final de la variant 2.

* Distància recorreguda: 2.050 m.

Variant 2: vorejar la gola

Per la dreta (direcció oest, riu amunt), l'itinerari remunta uns metres, travessa l'alter (direcció sud) i arriba a la Gola Sud, a l'alçada d'una garrofera gran. En aquest punt, estem damunt d'un dels murs de contenció que canalitzen el riu i que ens resulten molt útils com a plataformes elevades per a observar la gola. Normalment, vorem la gola en sec, tot i que pot haver-hi cabal circulant que està cobert per l'espessa vegetació del llit del riu.

El camí discorre per damunt del mur artificial en direcció a la mar fins al mirador de fusta, situat a uns 600 metres de distància. A l'esquerra del camí, queda el segon alter i a la dreta, la gola, que s'obri a poc a poc i mostra la llacuna, la vegetació aquàtica i les aus.

Si anem en silenci, amb l'ajuda d'ulleres de llarga vista, podem veure algunes de les aus habituals d'aquesta zona, com fotges, gavines, polles d'aigua, xatracs o corbes marines.

i

La desembocadura del Millars està protegida com a ZEPA (Zona d'Especial Protecció d'Aus) segons la Directiva europea d'aus silvestres, per la presència d'espècies importants, com ara:

- Del grup de garses, el martinet, el gomet i l'agró roig.
- Dels anàtids, l'ànec capblanc i el roget.
- Dels ràl·lids, el gall de canyar.
- Del grup de límicoles, la camallonga i el corriol camanegre.
- De les rapaces, l'arpellot de marjal.

El final del trajecte és el mirador de fusta, des d'on tenim una bona panoràmica de la gola i els seus marges fins la mar.

* Distància recorreguda: 2.200 m.

Per l'esquerra del mirador podem continuar i enllaçar amb la variant 1 (un pal de seguiment ens indica el camí). En uns pocs metres arribarem a un senyal de direcció que ens indicarà l'opció d'anar fins la platja o la de tornar travessant l'alter.

Recorreu curt: la Gola Fonda

La Gola Fonda és la gola del mig, situada entre els dos alters. Ocupa una extensió gran, principalment de senillar, però només trobarem una xicoteta llacuna en la part més baixa, al costat de la platja de graves.

L'itinerari comença en el primer senyal de direcció del sender, situat a l'entrada de l'alter nord, a pocs metres d'haver deixat l'avinguda Vora Riu.

Agafem el camí de l'esquerra i de seguida girem a la dreta, pel costat d'un pany d'alqueries, on trobarem un pal de seguiment.

Aquest Camí del Cirerer travessa l'alter entre casetes, camps, fruiters i alguna tanca de xiprers que encara és respectada. Cal anar pendent de les marques verdes i blanques que trobarem pintades i que ens indiquen el camí correcte.

Després de passar un cirerer a mà dreta, el caminet topa amb un camí de terra més ample, ja en la Gola Fonda; el seguirem cap a l'esquerra en direcció a la mar (un pal de seguiment ens ho confirma), en paral·lel a la gola. En 400 metres, arribem a la platja, on trobarem un senyal de direcció.

Normalment, la barra de graves és tan alta que no deixa vore la mar si no la remuntem. En aquest punt, un senyal vertical ens indica la direcció correcta cap a la dreta. Només resten 80 metres per arribar a la llacuna de la Gola Fonda.

* Distància recorreguda: 1.150m.

i

Cal destacar que la llacuna no rep gens de cabal del riu, perquè es canalitza a la Gola Sud, sinó que s'alimenta d'aigües subterrànies que afloren des del nivell freàtic.

Caminant per la barra litoral, s'observa molt bé l'efecte barrera, de tanca natural entre la mar i les goles, i també com la gola queda en un nivell inferior.

La tornada

Des dels dos recorreguts, tenim dos opcions per a tornar al punt de partida. Podem fer-ho per dins dels Alters, desfent els trajectes recorreguts; o bé, podem tornar per vora mar, per la platja.

A l'hora de decidir-ho, valoreu l'estat físic i l'oratge del dia. Teniu en compte que camejar per la grava solta és més pesat i que, si bufa el vent de llevant, pot ser molest anar per vora mar.

Si opteu per la platja, des de la Gola Fonda hi ha 400 metres de distància fins al passeig Vora Riu i, des de la Gola Sud, n'hi ha 830.

i

La platja de les Goles no és una platja habitual, de les d'arena i serveis d'ús públic que la gent freqüenta massivament per a prendre el sol i el bany. És una platja més natural, amb substrat de còdols i graves, poc freqüent, que té un valor ecològic considerable.

D'una banda, podeu aprofitar la tornada per vora mar per a observar la **vegetació natural**.

La cobertura és escassa, de poca densitat i grandària. Però són unes plantes especials, unes poques espècies que han sabut adaptar-se a la duresa de l'ambient marí: substrat pedregós, salinitat, dèficit hídric i vent fort. Trobarem tamariu, cascall marí, rave de mar, barrella punxosa, fenoll marí, etc.

i

D'una altra banda, la platja de les Goles també és una gran font de **troballes marines**.

Un passeig sense presses pot convertir-se en una aventura d'observació, especialment després d'un temporal. Les restes marines que podem trobar són material arrossegat per les ones des del fons marí, d'origen molt divers i potser llunyà.

Allò que vorem ens donarà una idea de la gran diversitat que hi ha sota l'aigua i de la quantitat d'altres materials, també diversos, de procedència humana i que la mar retorna.

Entre els còdols i l'arena podem trobar moltes formes diferents de petxines, closques de caragols, restes d'esquelets (com els de sèpia i eriçó de mar), bosses de sirena (ous de tauró), restes d'algues, crancs, pilotes de mar (restes fibroses de posidònia), postes d'ous de caragol punxós, petits vidres polits per l'erosió marina, etc. Malauradament, també hi trobarem brutícia, molta brutícia.

